

La transformació educativa: necessitat social¹

Eduard Vallory*

Paraules clau

Educació, escola, innovació, transformació, Escola Nova 21.

L'any 1972, Edgar Faure proclamava a la presentació del primer gran informe sobre educació de la UNESCO: "Ja no es tracta d'adquirir, aïlladament, coneixements definitius, sinó de preparar-se per elaborar, al llarg de tota la vida, un saber en constant evolució". "Davant de tasques inèdites i funcions noves, ja no n'hi ha prou amb fórmules tradicionals ni reformes parcials".²

Poc després, a Espanya el règim dictatorial mutava en democràcia, i la primera llei educativa, la LOECE de 1980, ja establia que la finalitat del sistema educatiu és "el pleno desarrollo de la personalidad mediante una formación humana integral". En les quatre dècades següents, revolució tecnològica inclosa, hi ha hagut diverses lleis i reformes educatives "parcials" que han proclamat el mateix, però les pràctiques escolars en bona mesura no han variat.

Una possible explicació és que tot el sistema està dissenyat des d'una concep-

ció selectiva, propedèutica i academicista de l'educació, i que malgrat que generacions de docents i d'agents públics han intentat fer canvis per promoure la formació integral i orientadora que les lleis proclamen, des d'una concepció inclusiva de l'escola, personalitzant els aprenentatges i fent-los competencials, l'estructura heretada del franquisme no ho possibilita, i menys encara a l'escola pública.

Parlar doncs de transformació educativa vol dir actualitzar el sistema, fent servir el coneixement existent, enfocant-lo a la formació integral de cadascun dels infants tot posant l'èmfasi en l'aprenentatge en lloc d'en l'ensenyament. Aquest és el punt de partida de les escoles i entitats catalanes que el 2016 vam decidir posar en marxa el programa *Escola Nova 21 - Aliança per un sistema educatiu avançat*, per conscienciar el conjunt de la societat de la necessitat i urgència d'actualitzar el sistema, articular centres en el treball per a aquesta actualització, i fer aflorar tots els elements que ho dificulten per tal de poder superar-los.

Prop de mig miler d'escoles i instituts³ s'han sumat a treballar cap a

317

* Director d'Escola Nova 21 i president del Centre UNESCO de Catalunya

¹ Aquest article resumeix la filosofia i les línies de treball d'Escola Nova 21, projecte que va centrar la conferència que l'autor, Eduard Vallory, va oferir a Mollet el 5 de setembre de 2018 amb el títol "La transformació educativa: necessitat social", i que va suposar l'obertura de les Jornades sobre l'educació a Mollet organitzades pel Centre d'Estudis Molletans.

² FAURE, E. (ed.) (1972). *Learning to Be: The world of education today and tomorrow*. UNESCO. Paris.

³ A Mollet, formen part d'Escola Nova 21 els següents centres educatius: Escola Sant Gervasi, Escola Can Besora, Escola Sant Jordi, Col·legi Lestonnac i Centre d'Estudis Mollet.

aquesta actualització, que vam concretar en el ‘marc d’escola avançada’, fonamentat i debatut al Simposi sobre Canvi Educatiu, coorganitzat amb la UNESCO i l’OCDE, i que consisteix en quatre elements interdependents:

- Un **propòsit educatiu** enfocat a desenvolupar competències per a la vida, des d’una visió holística per a la formació integral de la persona que integra els quatre pilars de l’aprenentatge.⁴
- Unes **pràctiques d’aprenentatge** basades en el coneixement de com les persones aprenem –els set principis de l’aprenentatge⁵– i centrades en l’infant, fent-lo protagonista del seu aprenentatge.
- Una **avaluació** competencial i global, continuada i formativa, és a dir, al servei del propòsit.
- I una **organització** viva que s’actualitza a través de la innovació, que és en si mateixa una entitat formativa per a infants i docents des d’un lideratge per a l’aprenentatge, i que està oberta i vinculada a les famílies i a l’entorn.⁶

Actualitzar l’escola vol dir doncs actualitzar la seva finalitat (propòsit), concretant-la en el currículum competencial i, en conseqüència, actualitzar disruptivament les pràctiques (de quina

manera s’aprèn) i amb elles el rol, perfil i formació del docent. Al contrari del model obsolet d’aprenentatge basat en una visió homogeneïtzadora, la personalització de l’aprenentatge és la clau per generar un aprenentatge que possibiliti que cadascun dels infants desenvolupi les competències per a la vida que li calen.

Així doncs, actualització i innovació no són el mateix. La innovació educativa consisteix en cercar noves respostes al repte de la formació integral de la persona, en un entorn en constant transformació, des de pràctiques avançades d’aprenentatge que es tradueixin en evidències generalitzables. Però si abans no actualitzem l’escola fent que deixi de ser selectiva i transmissora, els fonaments de la innovació seran fràgils o, fins i tot, inadequats, perquè es faran des d’aquesta lògica.

Fins avui, el pes d’aquesta actualització ha recaigut en el sobreesforç de molts professionals que “innoven” les seves pràctiques amb poc o cap suport. Però això no és sostenible. Cal una aposta decidida per la transformació del sistema perquè a tothom un aprenentatge rellevant i amb sentit, superant el model reglamentista-sancionador i sumant política pública, cooperació a nivell de centres, capacitació de docents i posada al dia de les pràctiques d’aula.

⁴ DÉLORS, J. (ed.) (1996). *Learning: The treasure within*. UNESCO. Paris.

UNESCO (2015). *Rethinking Education: Towards a global common good?*. UNESCO. Paris.

⁵ Dumont, H.; D. Istance, and J. Benavides (eds.) (2010). *The Nature of Learning: Using research to inspire practice*. Paris, OECD Publishing.

⁶ OECD Center for Educational Research and Innovation (2015). *Schooling Redesigned: Towards Innovative Learning Systems*. Paris, OECD.